

ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ
TENDERS REVIEW AUTHORITY

Λεωφ. Γρίβα Διγενή 81-83, 2ο όροφο, Τ.Θ. 24820, 1304 Λευκωσία
Τηλ.: 22445100, Φαξ: 22445107, Email: tra@aap.gov.cy, Web: www.tra.gov.cy

Προσφυγή Αρ. 28/2021

Μεταξύ:

LOGICOM SOLUTIONS LIMITED

Αιτητών

v.

ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

Αναθέτουσας Αρχής

**Αναθεωρητική Αρχή
Προσφορών:**

Έφη Παπαδοπούλου, Πρόεδρος
Λοΐζος Κάππας, Μέλος
Γιώργος Αναστασίου, Μέλος
Σόλων Παπαθεοχάρους, Μέλος
Δήμος Θωμά, Μέλος

Αιτητές:

LOGICOM SOLUTIONS LIMITED

Αντιπροσωπεύθηκε από τους:

1. Αλέξανδρο Γαβριηλίδη, Δικηγόρο για Σκορδής Παπαπέτρου & Σία ΔΕΠΕ
2. Χρυσόστομο Κρητιώτη, Διευθύνοντα Σύμβουλο Αιτήτριας Εταιρείας
3. Μάριο Βασιλείου, Ανώτερο Διευθυντή Προσφορών Αιτήτριας Εταιρείας

Αναθέτουσα Αρχή:

ΤΜΗΜΑ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

Αντιπροσωπεύθηκε από τους:

1. Έλενα Συμεωνίδου, Ανώτερη Δικηγόρο της Δημοκρατίας
2. Μάρω Κωνσταντινίδου, Ανώτερο Λειτουργό Πληροφορικής
3. Λύσανδρο Ποζάτο, Λειτουργό Πληροφορικής

Ημερομηνία έκδοσης Απόφασης: 24 Νοεμβρίου 2021

Α Π Ο Φ Α Σ Η

Οι Αιτητές με την προσφυγή τους ισχυρίζονται ότι συγκεκριμένοι όροι του διαγωνισμού Αρ. ΤΥΠ2021/042/Α/Α του Τμήματος Υπηρεσιών Πληροφορικής («η Αναθέτουσα Αρχή») για την *«Αναβάθμιση/Αντικατάσταση του Συστήματος Πληροφοριών Γης (ΣΠΓ) του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας»* είναι παράνομοι και/ή παραβιάζουν τις πρόνοιες του Οδηγού Βέλτιστων Πρακτικών της Αρμόδιας Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων ή και τις αρχές που διέπουν τους δημόσιους διαγωνισμούς ή και τον περί της Ρύθμισης των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων και για Συναφή Θέματα Νόμο του 2016, Ν.73(Ι)/2016.

Συγκεκριμένα οι Αιτητές αναφέρονται στους όρους 6.3.(1), Μέρος Α - Οδηγίες προς Οικονομικούς Φορείς, 7.2, Μέρος Β - Συμφωνία – Ειδικοί Όροι Σύμβασης, παράγραφοι 6.1, 6.3 και 7.1 του Παραρτήματος ΙΙ (Όροι Εντολής – Τεχνικές προδιαγραφές) και στα Παραρτήματα VIII και ΙΧ που αφορούν την Περιγραφή των ζητούμενων Λειτουργιών/Διαδικασιών.

Θα εξετάσουμε τους ισχυρισμούς των Αιτητών με τη σειρά που έχουν αναπτυχθεί ενώπιόν μας.

Οι Αιτητές υποστηρίζουν ότι η απαίτηση του όρου 6.3.(1) του Μέρους Α σε σχέση με την οικονομική επάρκεια των προσφερόντων είναι πρόδηλα ανεπαρκής για να

διασφαλίσει την επιλογή αναδόχου που θα έχει την ικανότητα να εκτελέσει επιτυχώς την σύμβαση η οποία αφορά ένα σύνθετο και ιδιαίτερα περίπλοκο έργο μεγάλης διάρκειας (4 έτη για υλοποίηση και εκπαίδευση + 10ετή συντήρηση/υποστήριξη) και δαπάνης (εκτιμώμενη αξία €23.000.000 πλέον Φ.Π.Α.).

Υποστηρίζουν ότι η πρόνοια να έχουν οι προσφέροντες ετήσιο κύκλο εργασιών τα τελευταία τρία έτη ίσο με δώδεκα εκατομμύρια ευρώ (€12.000.000) χωρίς την πλήρωση άλλων κριτηρίων, παραβιάζεται το άρθρο 58(3)(α) του Ν. 73(I)/2016, αφού με το εν λόγω άρθρο επιτρέπεται να απαιτείται ετήσιος κύκλος εργασιών μέχρι και διπλάσιος της εκτιμημένης δαπάνης. Δεδομένου αναφέρουν ότι το προβλεπόμενο ποσό είναι κάτι περισσότερο από το $\frac{1}{2}$ της εκτιμημένης δαπάνης δεν διασφαλίζεται ότι ο ανάδοχος θα είναι ικανός να εκτελέσει τη σύμβαση και προτείνουν όπως προστεθούν οι πιο κάτω οικονομικοί δείκτες οι οποίοι περιλαμβάνονται σε διάφορους δημόσιους διαγωνισμούς στους οποίους και παραπέμπουν.

- (α) Κατά τα τελευταία τρία (3) έτη, να ήταν δρώσα και οικονομικά εύρωστη επιχειρηματική μονάδα, σύμφωνα με τις ελεγμένες οικονομικές καταστάσεις. Ειδικότερα, το ετήσιο κέρδος μετά τη φορολογία των τελευταίων τριών (3) ετών θα πρέπει να είναι θετικό για κάθε έτος.
- (β) Ο λόγος τρεχουσών περιουσιακών στοιχείων προς τρέχουσες υποχρεώσεις των τελευταίων τριών χρόνων να υπερβαίνει το 1.1.
- (γ) Ο λόγος δανειακής επιβάρυνσης (ολικός δανεισμός προς ίδια κεφάλαια) να μην υπερβαίνει το 1.0.

- (δ) Τα ίδια κεφάλαια να είναι μεγαλύτερα από το 25% (4 χρόνια υλοποίηση) της εκτιμώμενης αξίας της υλοποίησης του έργου (αγορά εξοπλισμού, έτοιμου λογισμικού, ανάπτυξη συστημάτων, μηχανογράφηση και εγγύηση: €12.500.000). Εναλλακτικά να προσκομίσει δεσμευτική βεβαίωση από εγκεκριμένο τραπεζικό ίδρυμα ότι, σε περίπτωση που η προσφορά του οικονομικού φορέα γίνει αποδεκτή, θα του παρέχει χρηματοδότηση για εκτέλεση του Έργου μέχρι το ποσό της εκτιμώμενης αξίας της υλοποίησης του έργου (αγορά εξοπλισμού, έτοιμου λογισμικού, ανάπτυξη συστημάτων, μηχανογράφηση και εγγύηση: €12.500.000).

Η Αναθέτουσα Αρχή με αναφορά στον όρο 2.3 του Μέρους Α Οδηγίες προς Οικονομικούς Φορείς, όπου γίνεται ανάλυση της εκτιμώμενης αξίας, υποστηρίζει ότι ο όρος διασφαλίζει απόλυτα ότι ανάδοχος θα έχει την ικανότητα να εκτελέσει το έργο. Το ποσό των €12.000.000 το οποίο προβλέπεται και το οποίο οι Αιτητές θεωρούν ανεπαρκές αναλογεί στο βασικό και υποχρεωτικό αντικείμενο του έργου (€12.500.000). Τα υπόλοιπα ποσά αφορούν προαιρετικές υπηρεσίες οι οποίες είναι άγνωστο εάν απαιτηθούν. Σ' ότι αφορά την ανάλυση στην οποία προβαίνουν οι Αιτητές σε σχέση με άλλες δημόσιες συμβάσεις, παρατηρεί ότι η σύγκριση η οποία γίνεται από αυτούς είναι σε λανθασμένη βάση κι' αυτό γιατί οι συμβάσεις στις οποίες αναφέρονται δεν καταδεικνύουν την πραγματική τους ανάλυση. Κι' εάν ακόμη, υποστηρίζει, τα ποσά για τα οποία γίνεται αναφορά στις εν λόγω συμβάσεις θεωρηθούν ορθά αυτά αφορούν το βασικό και υποχρεωτικό αντικείμενο του έργου έτσι ώστε ο ετήσιος κύκλος εργασιών που απαιτείται δεν διαφέρει από τον απαιτούμενο στον παρόντα διαγωνισμό.

Η Αναθέτουσα Αρχή με μαθηματικούς υπολογισμούς για τις διάφορες συμβάσεις στις οποίες αναφέρονται οι Αιτητές καταλήγει ότι τα ποσά της παρούσας σύμβασης είναι τα ίδια ή και μεγαλύτερα. Καθ' όσον αφορά την σύγκριση με τις συμβάσεις με μικρά ποσά εκτιμημένης αξίας ούτε αυτή οδηγεί σε ασφαλή συμπεράσματα γιατί σε μικρές συμβάσεις μπορεί να ζητηθούν μεγάλα ποσά και κύκλος εργασιών όχι όμως για έργα πολλών εκατομμυρίων και τούτο γιατί ίσο ποσό ετήσιου κύκλου εργασιών ή μεγαλύτερο πλήττει τον υγιή ανταγωνισμό.

Σ' ότι αφορά τους οικονομικούς δείκτες που εισηγούνται οι Αιτητές για να εισαχθούν στα έγγραφα του διαγωνισμού αναφέρει ότι αυτοί όχι μόνο δεν είναι απαραίτητοι αλλά ούτε και απαιτούνται από τα πρότυπα έγγραφα του Γενικού Λογιστηρίου.

Τέλος με αναφορά σε Νομολογία¹ υποστηρίζει ότι το όλο ζήτημα είναι τεχνικό και συνεπώς ανέλεγκτο.

Σύμφωνα με τον όρο 6.3 Οικονομική και Χρηματοοικονομική επάρκεια, για τη συμμετοχή τους στο διαγωνισμό, *«οι Οικονομικοί φορείς πρέπει να πληρούν υποχρεωτικά τις παρακάτω προϋποθέσεις:*

- 1. Να έχουν μέσο ετήσιο κύκλο εργασιών, για τα τρία (3) τελευταία οικονομικά έτη τουλάχιστον ίσο με 12.000.000 ευρώ».*

---

¹ Λαμπριανίδης ν. Δήμου Λάρνακας (1990) 3 Α.Α.Δ 664

Το άρθρο 58(1)(α) του Ν. 73(Ι)2016 σε σχέση με τα κριτήρια επιλογής που τίθενται από τις αναθέτουσες αρχές για ότι εδώ ενδιαφέρει προβλέπει τα εξής:

«(ii) την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια

[...]

3(α) Όσον αφορά την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια, οι αναθέτουσες αρχές δύνανται να επιβάλλουν απαιτήσεις που να διασφαλίζουν ότι οι οικονομικοί φορείς διαθέτουν την αναγκαία οικονομική και χρηματοοικονομική ικανότητα για την εκτέλεση της σύμβασης. Για τον σκοπό αυτό, οι αναθέτουσες αρχές δύνανται να απαιτούν, ιδίως, από τους οικονομικούς φορείς-

- (i) Να έχουν έναν ορισμένο ελάχιστο ετήσιο κύκλο εργασιών, συμπεριλαμβανομένου ορισμένου ελάχιστου κύκλου εργασιών στον τομέα δραστηριοτήτων που καλύπτεται από τη σύμβαση,
  - (ii) να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τους ετήσιους λογαριασμούς, παρουσιάζοντας ιδίως δείκτες, στοιχείων ενεργητικού και παθητικού,
  - (iii) να έχουν κατάλληλο επίπεδο ασφαλιστικής κάλυψης έναντι επαγγελματικών κινδύνων.
- (β) Ο ελάχιστος ετήσιος κύκλος εργασιών που απαιτείται να έχουν οι οικονομικοί φορείς δεν υπερβαίνει το διπλάσιο της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, εκτός από δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, όπως σχετικά με τους ειδικούς κινδύνους που αφορούν τη φύση των έργων, των υπηρεσιών ή των προμηθειών. Η αναθέτουσα αρχή αναφέρει τους βασικούς λόγους για την απαίτηση αυτή στα έγγραφα της διαδικασίας σύναψης σύμβασης ή στη χωριστή έκθεση που προβλέπεται στο άρθρο 84.
- (γ) Ο δείκτης, ιδίως, στοιχείων ενεργητικού και παθητικού μπορεί να λαμβάνεται υπόψη όταν η αναθέτουσα αρχή προσδιορίζει τις μεθόδους και τα κριτήρια της συνεκτίμησης αυτής στα έγγραφα της διαδικασίας σύναψης σύμβασης. Οι μέθοδοι και τα κριτήρια αυτά χαρακτηρίζονται από διαφάνεια, αντικειμενικότητα και αποφυγή διακρίσεων».

Ότι το έργο του διαγωνισμού είναι σημαντικό και συνεπώς θα πρέπει με τους όρους να διασφαλίζεται ότι ο ανάδοχος θα είναι ικανός να εκτελέσει τη σύμβαση δεν χωρεί

αμφιβολία. Το ερώτημα βέβαια εδώ είναι κατά πόσο ο όρος όπως έχει διατυπωθεί παραβιάζει οποιαδήποτε διάταξη του ισχύοντος δικαίου αφού εξουσία της Αναθεωρητικής Αρχής Προσφορών σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος (2) (γ) του Ν. 104(5)/2010, με βάση τα υποβληθέντα σε αυτήν στοιχεία, είναι:

«(γ) να ακυρώσει ή να διατάξει την τροποποίηση, οποιουδήποτε όρου, που περιέχεται στην προκήρυξη ή στα έγγραφα του διαγωνισμού ή σε οποιοδήποτε άλλο έγγραφο σχετικό με την διαδικασία του διαγωνισμού και αναφέρεται σε τεχνικές, οικονομικές και χρηματοοικονομικές προδιαγραφές πριν την υποβολή των αιτήσεων συμμετοχής ή των προσφορών, λόγω παραβίασεως οποιασδήποτε διάταξης του ισχύοντος δικαίου».

Όπως είναι καλά νομολογημένο ο καταρτισμός των όρων δημόσιων διαγωνισμών επαφίεται στην αρμόδια αρχή, η οποία ως γνώστης των αναγκών της, βρίσκεται σε καλύτερη θέση να καθορίσει τις προδιαγραφές για πλήρωσή τους. Ο καταρτισμός, βέβαια, των εγγράφων διαγωνισμού από Αναθέτουσα Αρχή δεν είναι χωρίς περιορισμούς².

Στο σύγγραμμα του Δημήτρη Γ. Ράικου, Δίκαιο Δημοσίων Συμβάσεων, Γ΄ Έκδοση, 2019, σε σχέση με το ζήτημα της ελευθερίας των Αναθετουσών Αρχών στη σελ. 418, 419 και 420 αναφέρονται τα εξής:

«Οι διατάξεις της οδηγίας 2014/24/ΕΕ παρέχουν – όπως και η προηγούμενη οδηγία 2004/18 – ευχέρεια στις αναθέτουσες αρχές να καθορίσουν όχι μόνο τα ελάχιστα επίπεδα οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας, αλλά και για την επιλογή των στοιχείων απόδειξης αυτών. Έτσι, όσον αφορά την επιλογή

---

² 1. Αντωνάκης Οικονομίδης, Τμήμα Πολιτικής Αεροπορία 1233/2012, 1/12/14
2. Θεοφάνους Δημοκρατίας (1990) 3 ΑΑΔ
3. Δημοκρατίας Α.Κ. Ιωάννου (2005) 3 ΑΑΔ 467

αυτών των στοιχείων, το άρθρο 60 παρ. 3 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ παρέχει σχετικά μεγάλη ελευθερία στις αναθέτουσες αρχές. [...]

[...]

Πάντως, η ελευθερία αυτή δεν είναι απεριόριστη. Ειδικότερα, το ελάχιστο επίπεδο ικανότητας πρέπει να συνδέεται και να τελεί σε αναλογία προς το αντικείμενο της σύμβασης. Επομένως, τα άρθρα 75 παρ. 3 και 80 παρ. 4 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ έχουν την έννοια ότι, πρώτον, από το στοιχείο ή από τα στοιχεία που επιλέγει η αναθέτουσα αρχή για να καθορίσει το ελάχιστο επίπεδο οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας πρέπει να μπορεί αντικειμενικά να προκύπτει η σχετική ικανότητα του οικονομικού φορέα και, δεύτερον, το κατώτατο όριο που έχει καθοριστεί πρέπει να είναι προσαρμοσμένο στη σημασία της οικείας σύμβασης υπό την έννοια ότι πρέπει να αποτελεί μια αντικειμενική ένδειξη ως προς την ύπαρξη επαρκούς οικονομικής και χρηματοοικονομικής βάσης για την καλή εκτέλεση της σύμβασης, χωρίς ωστόσο να βαίνει πέραν αυτού που είναι αναγκαίο προς τον σκοπό αυτό.

[...]

Σημειωτέον ότι ενώ τα μέσα απόδειξης του άρθρου 60 παρ. 3 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ είναι ενδεικτικά, η δήλωση του κύκλου εργασιών για τις τρεις τελευταίες οικονομικές χρήσεις είναι υποχρεωτική, αφού τίθεται «κατ' ανώτατο όριο». Ωστόσο, αν η επιχείρηση λειτουργεί για λιγότερο της τριετίας χρονικό διάστημα, δεν μπορεί να αποκλειστεί από την διαγνωστική διαδικασία για τον λόγο αυτό, εφόσον πάντως προσκομίζεται από τον οικονομικό φορέα (λ.χ. υποψήφιο προμηθευτή) κατάλογος παραδόσεων μόνο για το αντίστοιχο χρονικό διάστημα που λειτουργεί ή διαθέτει τα προϊόντα η επιχείρησή του. Τυχόν αντίθετη ερμηνεία θα περιόριζε τον ανταγωνισμό, καθόσον θα αποκλειόταν η συμμετοχή στο διαγωνισμό επιχειρήσεων, οι οποίες είναι νέες ή οι οποίες έχουν αναλάβει πρόσφατα τη διάθεση και εμπορία των ζητούμενων από τη διακήρυξη προϊόντων.

Αν ο οικονομικός φορέας, για βάσιμο λόγο, δεν είναι σε θέση να προσκομίσει τα δικαιολογητικά που ζητεί η αναθέτουσα αρχή, μπορεί να αποδεικνύει την οικονομική και χρηματοοικονομική του επάρκεια με οποιοδήποτε άλλο στοιχείο, το οποίο η αναθέτουσα αρχή κρίνει κατάλληλο (άρθρο 60 παρ. 3 της οδηγίας)».

Στην παρούσα περίπτωση η Αναθέτουσα Αρχή έχοντας καλύτερη γνώση των οικονομικών παραμέτρων του έργου, έθεσε ως μοναδικό κριτήριο για την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια των οικονομικών φορέων συγκεκριμένο

απαιτούμενο μέσο ετήσιο κύκλο εργασιών, ίσο με το υποχρεωτικό μέρος του έργου. Στην ουσία ακολούθησε τις πρόνοιες του άρθρου 58(3)(β) του Ν. 73(I)/2016 και δεν μπορούμε να δούμε λόγο που να δικαιολογεί την επέμβασή μας.

Οι αναφορές των Αιτητών σε διαγωνισμούς του δημοσίου και ευρύτερου δημοσίου τομέα με παρόμοιο μέγεθος έργων, όπου περιλαμβάνονται και άλλες προϋποθέσεις για πλήρωση της οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας, δεν μπορεί να ληφθούν υπόψη, γιατί κάθε διαγωνισμός έχει τα δικά του δεδομένα και χαρακτηριστικά στη βάση των οποίων η κάθε Αναθέτουσα Αρχή συντάσσει τα έγγραφα του διαγωνισμού.

Σ' ότι αφορά τις εισηγήσεις των Αιτητών για συγκεκριμένες τροποποιήσεις αυτές για να εξετασθούν απαιτούν ειδικές γνώσεις τις οποίες η Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών δεν διαθέτει. Αυτές με όσα τέθηκαν ενώπιόν μας εξετάστηκαν από την Αναθέτουσα Αρχή και δεν έγιναν δεκτές για τους λόγους που ανέλυσε και τους οποίους βρίσκουμε εύλογους.

Στη βάση όλων των πιο πάνω, ο ισχυρισμός των Αιτητών απορρίπτεται.

Δεύτερος ισχυρισμός των Αιτητών είναι ότι η ρήτρα των 3.000 ευρώ για κάθε μέρα καθυστέρησης έρχεται σε αντίθεση με την αρχή της ίσης μεταχείρισης των προσφοροδοτών ή και της αρχής της διαφάνειας ή της αναλογικότητας (Αρ. 4(α) του Ν.73(I)/2016). Ο όρος για επιβολή των συγκεκριμένων ρητρών υποστηρίζουν δεν συνάδει με την αρχή της αναλογικότητας και παραπέμπουν στις υποθέσεις

C523/2016 και C536/2016. Συνεπώς καταλήγουν ο όρος θα πρέπει να τροποποιηθεί και να καθοριστεί η ρήτρα σε ποσοστιαίες μονάδες της τάξεως 0.2% επί της αξίας των προϊόντων των οποίων καθυστερεί η παράδοση.

Η Αναθέτουσα Αρχή θεωρεί αβάσιμο και τον πιο πάνω ισχυρισμό.

Οι ποσοστιαίες μονάδες αναφέρει σε υπολειπόμενες υπηρεσίες για τις οποίες θα υπάρχει καθυστέρηση είναι πολύ δύσκολο να καθοριστούν λαμβανομένου υπόψη του αντικειμένου του διαγωνισμού. Ως εκ τούτου η εισήγηση των Αιτητών όπως καθοριστούν μονάδες της τάξεως του 0,2% επί της αξίας των προϊόντων των οποίων καθυστερεί η παράδοση δεν είναι αποδεκτή από την Αναθέτουσα Αρχή.

Ο όρος 7 του Μέρους Β «Συμφωνία – Ειδικοί Όροι Σύμβασης» σε σχέση με τον πιο πάνω ισχυρισμό προβλέπει τα εξής:

«1. Σε περίπτωση καθυστέρησης στην εκτέλεση του Αντικειμένου της Σύμβασης ή μέρους αυτού με υπαιτιότητα του Αναδόχου, επιβάλλεται Ρήτρα Καθυστέρησης Παράδοσης.

2. Η Ρήτρα για κάθε μέρα καθυστέρησης παράδοσης, ανέρχεται σε 3000 Ευρώ.»

Σ' ότι αφορά τη ρήτρα καθυστέρησης η Αναθέτουσα Αρχή δήλωσε ότι θα αποστείλει διευκρίνιση ώστε η πρόνοια για τη ρήτρα καθυστερήσεων να διαμορφωθεί ως εξής.

«Σε περίπτωση καθυστέρησης στην εκτέλεση του Αντικειμένου της Σύμβασης ή μέρους ~~αυτού~~, εξαιρουμένων προαιρετικών υπηρεσιών και δικαιώματος προαίρεσης, με υπαιτιότητα του Αναδόχου, επιβάλλεται Ρήτρα Καθυστέρησης Παράδοσης».

Οι Αιτητές θεωρούν ότι ούτε με την προτεινόμενη από την Αναθέτουσα Αρχή διευκρίνιση το ζήτημα της επιβολής υπερβολικών και/ή δυσανάλογων κυρώσεων επιλύεται, αφού ο όρος δεν λαμβάνει υπόψη το είδος της καθυστέρησης είτε σε προϊόντα που πρέπει να παραδοθούν είτε σε υπηρεσίες που πρέπει να παρασχεθούν.

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, η Αναθέτουσα Αρχή, ως εκ της θέσης της γνωρίζει καλύτερα το αντικείμενο του διαγωνισμού και τις ανάγκες του. Καθώς προκύπτει από όσα έχουν τεθεί ενώπιόν μας πρόκειται για ένα κατ' εξοχήν τεχνικό έργο η ολοκλήρωση του οποίου καθορίστηκε στα τέσσερα (4) έτη και είναι την ολοκλήρωση και παράδοση του που η Αναθέτουσα Αρχή θέλει να διασφαλίσει. Όπως έχει ενώπιόν μας εξηγηθεί η οποιαδήποτε καθυστέρηση, ανεξάρτητα του είδους της, θα επηρεάσει αρνητικά την ποιότητα των υπηρεσιών που θα παρέχονται από το έργο, γι' αυτό και η παραλαβή του θα γίνει όταν αυτό ολοκληρωθεί και όχι τμηματικά.

Έχουμε εξετάσει με προσοχή τις εισηγήσεις των Αιτητών, όμως αδυνατούμε να αξιολογήσουμε την εισήγησή τους για διασύνδεση της ρήτρας με το είδος της καθυστέρησης και πόσο αυτό επηρεάζει τη λειτουργία του έργου, όπως και να αντιληφθούμε πως με την εισήγηση των Αιτητών διασφαλίζεται η παράδοση και λειτουργία του όλου συστήματος που είναι το ζητούμενο, ώστε να παρέχεται έδαφος επέμβασής μας. Το ποσό των €3.000 δεν έχει από πλευράς Αιτητών καταδειχθεί ότι είναι υπερβολικό ώστε να παραβιάζεται η αρχή της αναλογικότητας και να μπορεί να χαρακτηριστεί τιμωρητικό για ένα έργο διάρκειας και αξίας όπως το έργο του διαγωνισμού. Ούτε αυτός ο ισχυρισμός ευσταθεί.

Άλλος ισχυρισμός των Αιτητών είναι ότι η πρόνοια της παραγράφου 7.1.1 και 7.1.2, του Παραρτήματος ΙΙ, Τεχνικές Προδιαγραφές για συνεχή φυσική παρουσία του Project Manager και του Deputy Project Manager κατά τη διάρκεια υλοποίησης της σύμβασης και όχι σύμφωνα με τις ανάγκες του έργου, υπερβαίνει κατά πολύ το εύλογο χρονικό διάστημα που απαιτείται για την ορθή και αποτελεσματική υλοποίηση του έργου και εκτέλεση των καθηκόντων των εν λόγω Manager. Η απαίτηση για συνεχή παρουσία περιορίζει υποστηρίζουν τον ανταγωνισμό, αφού λόγω των μέτρων της πανδημίας παγκόσμιοι οικονομικοί φορείς που εργοδοτούν ή συνεργάζονται με εμπειρογνώμονες που διαμένουν στο εξωτερικό ουσιαστικά εμποδίζονται να λάβουν μέρος στο διαγωνισμό. Οι όροι της φυσικής παρουσίας καταλήγουν παραβιάζουν τις αρχές της ίσης μεταχείρισης και της αναλογικότητας, αρχές που κατοχυρώνονται από το άρθρο 4(α) του Ν. 73(Ι)/2016 και εισηγούνται όπως η φυσική παρουσία απαιτείται μόνο για το χρόνο που είναι αναγκαίος για την αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Η Αναθέτουσα Αρχή με αναφορά στην πολυπλοκότητα και τις ανάγκες του έργου υποστηρίζει την ανάγκη για φυσική παρουσία των εν λόγω προσώπων. Ο ρόλος του Project Manager όπως περιγράφεται στην παράγραφο 7.1.1 δηλαδή «lead the Contractor's project team undertaking the coordination of all project activities and the arrangement of all issues as far as the project monitoring, acceptance and payment is concerned.» σε συνδυασμό με το contract scope μπορούν να καταδείξουν ότι εύλογα απαιτείται η φυσική παρουσία των δυο αυτών προσώπων.

Η φυσική παρουσία των Project και Deputy Project Managers κατέληξε είναι απαραίτητη λόγω των στενών χρονοδιαγραμμάτων της σύμβασης.

Οι όροι 7.1.1 και 7.1.2., για ότι εδώ μας αφορά, αναφέρουν τα εξής:

«7.1 Staffing of Contractor's Project Team

All members of the Contractor's Project Team who have a crucial role in the execution of the Contract are referred to as "key experts". The required qualifications of key experts for the present Contract are as follows:

7.1.1. Key Expert 1: Project Manager

The Project Manager will lead the Contractor's project team undertaking the coordination of all project activities and the arrangement of all issues as far as the project monitoring, acceptance and payment is concerned.

7.1.2. Key Expert 2: Deputy Project Manager

The Deputy Project Manager will have to support the Project Manager and to replace him with physical presence in the Contracting Authority's offices for periods of time of up to two (2) weeks each time of replacement and no more than six (6) weeks per year».

Συμφωνούμε με την Αναθέτουσα Αρχή, άλλωστε το δέχονται και οι Αιτητές ότι η φυσική παρουσία του Project Manager προκύπτει από τον όρο 7.1.2, όπου αναφέρεται αντικατάσταση του Project Manager με φυσική παρουσία του Deputy Project Manager. Η ανάγκη για φυσική παρουσία του Project Manager προκύπτει από το είδος και την πολυπλοκότητα του έργου. Πρόκειται για την υλοποίηση ενός πληροφοριακού συστήματος στήριξης πέραν των 350 διαδικασιών του Κτηματολογίου. Όσα οι Αιτητές ανέφεραν σε σχέση με την πανδημία αυτά εξετάζονται πάντοτε ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν. Δεν αποτελούν

σταθερό παράγοντα ώστε να μπορεί να γίνει δεκτό ότι αποτελεί εμπόδιο για συμμετοχή εμπειρογνομόνων από το εξωτερικό.

Όπως και οι Αιτητές αναγνωρίζουν, το έργο του διαγωνισμού είναι ένα πολύπλοκο έργο με σύντομο χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης. Η Αναθέτουσα Αρχή η οποία γνωρίζει καλύτερα από κάθε άλλο τις ανάγκες του έργου, εφόσον θεωρεί τη φυσική παρουσία των εν λόγω προσώπων αναγκαία για τις ανάγκες του έργου δεν παρέχεται έδαφος επέμβασής μας.

Τέλος οι Αιτητές με άλλο ισχυρισμό υποστηρίζουν ότι οι όροι που περιγράφουν τις ζητούμενες λειτουργίες είναι ασαφείς σε βαθμό που οι οικονομικοί φορείς δεν μπορούν να προσδιορίσουν το ακριβές αντικείμενο της σύμβασης και να διαμορφώσουν την τεχνική και οικονομική τους προσφορά. Συγκεκριμένα αναφέρονται στον όρο 4.2(1) του Μέρους Α των εγγράφων του διαγωνισμού σημείο μ, το οποίο παραπέμπει στο Παράρτημα ΙΧ με τίτλο «Μοντέλο Διαδικασιών Προσ-Εφαρμογή και τον όρο 4.2.(1) του Μέρους Α σημείο V. Επίσης ενώ οι όροι του διαγωνισμού απαιτούν όπως το σύστημα που θα προσφερθεί περιλαμβάνει διαδικασίες εκτίμησης αξίας ακινήτων, στα έγγραφα δεν υπάρχει ούτε περιγραφή των υφιστάμενων Μοντέλων Εκτίμησης εκτός από μία γενική και αόριστη αναφορά στην εμπορική λογική των εκτιμήσεων, ούτε επαρκείς πληροφορίες αναφορικά με το μοντέλο ή τα μοντέλα εκτίμησης που αναμένεται να αναπτύξει ο ανάδοχος. Οι όροι σε σχέση με την περιγραφή των λειτουργιών, υποστηρίζουν, έρχονται σε αντίθεση με το άρθρο 39 του Ν. 73(Ι)/2016 και εισηγούνται όπως στη βάση του άρθρου 25(1)(γ)

του Ν. 104(Ι)/2010 διαταχθεί η τροποποίηση των εν λόγω όρων ώστε να περιλαμβάνουν ακριβή περιγραφή όλων των υφιστάμενων διαδικασιών που απαιτείται να περιλαμβάνει το σύστημα που έχει αναπτυχθεί από τον ανάδοχο.

Η Αναθέτουσα Αρχή με τη σειρά της υποστηρίζει ότι το αντικείμενο των διεργασιών επεξηγείται με λεπτομέρεια στην παράγρ. 5, Annex II Term of Reference – Technical Specifications. Το business process model to be είναι οι εισηγήσεις για βελτιώσεις του υφιστάμενου συστήματος και θα πρέπει να εξεταστούν από τον επιτυχόντα στο στάδιο της ανάλυσης.

Αβάσιμο θεωρεί η Αναθέτουσα Αρχή και τον ισχυρισμό σε σχέση με τον όρο 4.2(1) του Μέρους Α σημείο V σύμφωνα με την οποία έχει δοθεί μόνο δείγμα από τις υφιστάμενες διαδικασίες στο Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας από τη στιγμή που όλες οι υφιστάμενες διαδικασίες μέχρι και την προθεσμία της παραγράφου 2.10 θα είναι διαθέσιμο για επιθεώρηση τα γραφεία του Κτηματολογίου. Εν πάση περιπτώσει στα έγγραφα του διαγωνισμού (Παράρτημα X) περιλαμβάνεται αντιπροσωπευτικό δείγμα των υφιστάμενων διαδικασιών για σκοπούς εκτίμησης του έργου. Σ' ότι αφορά τον ισχυρισμό για απουσία περιγραφής των υφιστάμενων μοντέλων εκτίμησης που χρησιμοποιούνται απαντά ότι οι Αιτητές παραγνωρίζουν τη σημασία του Παραρτήματος IV το οποίο περιλαμβάνει τις προδιαγραφές για το λογισμικό.

Σ' ότι αφορά τον τελευταίο λόγο ακύρωσης, οι Αιτητές κατά τη διαδικασία ενώπιόν μας δέχθηκαν και ορθά ότι οι όροι αφορούν τεχνικές προδιαγραφές για τις οποίες η δυνατότητα ελέγχου από την Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών, είναι νομολογιακά περιορισμένη³. Αυτό βέβαια που εδώ μπορούμε να εξετάσουμε είναι τον ισχυρισμό των Αιτητών για ελλιπή περιγραφή των υφιστάμενων διαδικασιών στα έγγραφα του διαγωνισμού και ότι οι προτεινόμενες επιτόπου επισκέψεις δεν προσφέρονται για ενδελεχή μελέτη.

Σχετικό είναι το Παράρτημα Χ το οποίο προβλέπει τα εξής:

«Μοντέλο Διαδικασιών Ως – Έχει (Business Process Model As – Is) που περιλαμβάνει δείγμα από τις υφιστάμενες διαδικασίες που εφαρμόζονται στο Τμήμα Κτηματολογίου Χωρομετρίας (Τ.Κ.Χ.). Στην υλοποίηση του νέου συστήματος θα πρέπει να περιλαμβάνονται όλες οι υφιστάμενες διαδικασίες του Τ.Κ.Χ., για τον λόγο αυτό θα δοθεί η δυνατότητα στους ενδιαφερόμενους να τις επιθεωρήσουν με επιτόπου επίσκεψη στα γραφεία του Τ.Κ.Χ. Στα έγγραφα διαγωνισμού, όπου γίνεται αναφορά στο Παράρτημα Χ, θα περιλαμβάνει όλες τις υφιστάμενες διαδικασίες του Τ.Κ.Χ., δηλαδή το δείγμα που θα δοθεί ηλεκτρονικά και αυτές που θα είναι διαθέσιμες στα γραφεία του Τ.Κ.Χ. για επιθεώρηση».

Το ζητούμενο εδώ είναι η δυνατότητα πληροφόρησης των προσφοροδοτών για τις υφιστάμενες διαδικασίες του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας.

Είναι σαφές από την πιο πάνω περιγραφή ότι η Αναθέτουσα Αρχή για τις υφιστάμενες διαδικασίες συμπεριέλαβε στα έγγραφα του διαγωνισμού ένα δείγμα αλλά παράλληλα έδωσε τη δυνατότητα για επιτόπου επιθεώρηση όλων των διαδικασιών

---

³ Brulli Energia SRL - Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου, Υπόθ. Αρ. 1097/2002, ημερ. 06/02/2006

στα γραφεία του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας. Με αυτόν τον τρόπο θεωρούμε ότι διασφαλίζεται πλήρως η ενημέρωση των προσφοροδοτών.

Βρίσκουμε εύλογη τη θέση της Αναθέτουσας Αρχής, ότι ο όγκος των διαδικασιών λόγω μεγέθους δεν ήταν δυνατό να ενσωματωθεί στο e – procurement γι' αυτό και δόθηκε η δυνατότητα επιτόπου επιθεώρησης.

Συνεπώς ούτε αυτός ο ισχυρισμός των Αιτητών ευσταθεί.

Ενόψει όσων έχουμε παραθέσει πιο πάνω η Προσφυγή απορρίπτεται χωρίς άλλη διαταγή.